

Leksands undangömda och privatiserade underhållsskuld

Leksands kommunstyre har gömt undan, förnekat och privatiserat en underhållsskuld på minst 340 miljoner kronor för de cirka 33 mil enskilda boendevägarna.

Skulden har delats upp i många små, orättvist fördelade delar (GA) som nu ska hanteras av lekmannastyrelser.

Mellan 1973 och 2025 ansvarade Leksands kommun för att utföra väghållningen – det vill säga drift, underhåll och investering – av cirka 33 mil enskilda boendevägar där alla får fara. (Leksand beslut 1972 och 2022).

När kommunen den **1 juni 2025** privatiserade kostnader och utförande av underhållsåtgärder, överlämnades också den gemensamma kommunala underhållsskulden till vägarna, till de närboende.

Det innebär att vissa fastighetsägare nu kommer att få bära stora kostnader för vägar där alla får fara, medan andra går helt fria – bland dem även kommunstyrelsens ordförande.

Det är inte rättvist och det leder inte till en kostnadseffektiv väghållning.

Bakgrund

År 2003 genomförde kommunen en besiktning och statusklassning av alla vägar där den haft ansvar sedan 1973. (Tabeller och kartor ligger sist i detta dokument).

Resultatet visade att:

- **63,4 %** av vägnätet hade *mycket dålig uthållighet*
- **26,1 %** hade *dålig uthållighet*
- Endast **10,6 %** hade *god uthållighet*

För att åtgärda bristerna och komma ikapp med underhållet borde kommunen enligt sin egen besiktning ha:

- **Lagt nytt slitlager, dikat och rensat diken på grusvägar vart 5:e år**
- **Lagt ny beläggning på asfalterade vägar vart 25:e år samt gjort dikning och rensat diken vart 10:e år**

För att komma i fas beräknades kostnaden till **12,4 miljoner kronor per år i 12 år (prisnivå 2003)** – motsvarande **23,1 miljoner kronor per år i 12 år (prisnivå 2025)**. (Tabell 1).

Vägen till privatisering

I stället för att börja åtgärda underhållsskulden för att sedan vidmakthålla vägarnas skick, valde kommunstyret att inleda en process för att överlåta ansvaret – och kostnaderna – till de boende vid de enskilda boendevägarna.

År 2018 ansökte kommunen hos Lantmäteriet om förrättningar för att skapa gemensamhetsanläggningar (GA) och vägsamfälligheter.

Detta gjordes över huvudet på invånarna i byar och tätorter. De boende tvingades dessutom

själva betala förrättningskostnaderna för de förrättningar kommunen ansökt om, omkring **20 miljoner kronor**.

Inledningsvis sades processen vara frivillig i enlighet med kommunens eget beslut 2017, vilket även framgick i en informationsfilm från kommunen (numera borttagen från YouTube). (Leksand 2017 samt informationsfilm).

Men när allt fler byar och tätorter tackade nej slutade kommunen respektera frivilligheten och drog inte längre tillbaka ansökningar – trots invändningar.

Samtidigt såg kommunstyret till att motioner från oppositionen om vägfrågan inte behandlades i tid – i strid med kommunallagens rekommendation om högst ett års beredningstid. Den äldsta motionen var inlämnad redan 2022. (Kummu 2022).

Privatiseringen genomfördes slutligen **1 juni 2025** utan att kommunfullmäktige hade fått rösta om motionerna.

Gömda uppgifter och brist på transparens

Kommunens besiktning från 2003 innehåller detaljerade uppgifter om varje meter väg, standard och tillhörande kostnader.

När dessa handlingar begärdes ut fick ”vi” dock endast en sammanfattande PowerPoint – själva databasen fanns inte längre kvar hos kommunen.

Det är känt att databasen finns hos den konsult som utförde besiktningen, men kommunen har inte begärt att få hem materialet. Om kommunen tar hem materialet begär ”vi” ut det.

En ny besiktning som skulle visa vägnätets aktuella skick och ge en uppdaterad kostnadsbild på de vägar man lämnat ifrån sig, har heller inte genomförts av kommunen.

Kommunstyret **förnekar numera** att någon privatisering av en kommunal underhållsskuld ens har ägt rum.

Ojämlig behandling

När **Trafikverket** eller andra kommuner överlåter en väg till en samfällighetsförening, åtgärdar de alltid först om det finns eftersatt underhåll, *innan man lämnar över vägen*.

Leksands kommunstyre gör inte så!

I stället kan samfälligheterna få söka *bidrag för delfinansiering* för att investera i sin väg.

Leksand erbjuder även vägföreningarna *skötselavtal* eller *bidrag*, men dessa avtal **saknar underhållsåtgärder**, förutom avsaknaden av de åtgärder ovan som orsakat underhållsskulden så saknas även:

- **Grus och grusning**
- **Beläggningsunderhåll**
- **Kantskärning**
- **Anpassning av trummor till ökad vattenföring**

- **Bärighetsförstärkningar**
- **Trafiksäkerhetsåtgärder och skyltar**
- **Reparationer som återställer vägens funktion**

Att dessa underhållsåtgärder **saknas** beror på att Styret (m, s, c och l) och sd röstade igenom detta i kommunfullmäktige 2025-06-16. Byp, v och mp röstade för att de borde ha ingått. Kd hade ett återremissförslag. (Fändriks 2025, Trafikverket 2019).

Underhållsskulden i siffror

Om kommunen mellan 2003 och 2025 hade genomfört planerat underhåll enligt besiktningen, skulle kostnaderna ha uppgått till **243,3 miljoner kronor (prisnivå 2003)**, motsvarande **453,6 miljoner kronor (prisnivå 2025)**. Då hade det inte funnits någon underhållsskuld. (Tabell 1).

Enligt **försiktiga beräkningar** återstår **minst 75 % av skulden**, alltså **340 miljoner kronor (prisnivå 2025)**.

Om detta helt skall finansieras av de boende genom privata vägavgifter motsvarar det ett inkomstbehov på **516 miljoner kronor**. (Tabell 3).

Det finns omkring **5 700 fastigheter** längs de berörda vägarna – vilket innebär en genomsnittlig skuld på **cirka 60 000 kronor per fastighet** (inkomstbehov: 90 500 kr). Utslaget på 12 år blir det cirka **5 000 kr per år och fastighet** (inkomstbehov: 7 500 kr). Observera att detta är genomsnittskostnader – i verkligheten är standarden på vägarna väldigt olika mellan olika byar och andelstalen för de enskilda fastigheterna varierar stort mellan de olika GA. (Tabell 4 och 5).

Om kommunen i stället finansierar återställandet solidariskt – alltså gemensamt via skatten, statsbidragen och den kommunala fastighetsavgiften – och sprider kostnaden över 20 år, skulle det kosta kommunen cirka **17 miljoner kronor per år**. (Tabell 2).

Genom samordning, bra planering och stordriftsfördelar kan kostnaderna sannolikt bli än lägre vid kommunal väghållning.

Beräkningarna av underhållsskulden utgår från kommunens egna uppgifter samt driftindex väghållning och metodiken finns redovisad i (Nordlöf 2024).

Hur staten gör

Staten, till skillnad från Leksands kommunstyrelse, **erkänner sin underhållsskuld** till vägarna. **Trafikverket** har på regeringens uppdrag lagt fram en plan för att med skattemedel åtgärda den statliga vägskulden på **35 miljarder kronor (prisnivå 2025)** under perioden **2026–2037**. Planen omfattar även klimatåtgärder och anpassningar till ett förändrat klimat. (Figur 1).

Peo Nordlöf, nationalekonom
Siljansnäs

Referenser

Danielsson Håkan (2008), Framtida väghållningsansvar i Leksand. SWECO VIAK AB.

Uppdragsnummer 159062000. Leksandsbostäder AB.

https://bysam.ullviby.se/utredning_vaghallningsansvar.pdf

Ejeros, Krister et al (2025), *Medborgarförslag om vad skötselavtal för Drift och Underhåll av enskild väg i Leksand bör innehålla*. [DoU AVTAL i LEKSAND MEDBORGARFÖRSLAG.pdf](#)

Fändriks, Johan (2025), *Regelverk för kommunal väghållning av enskilda vägar*. Nedröstat förslag som Byp, V och Mp stod bakom. [Regelverk för kommunal väghållning av enskilda vägar](#)

Leksands kommun, *Informationsfilm Vägfrågan (rätten att tacka nej till förrättning)*. [Microsoft Word - Ur filmen Vägfrågan v2.doc](#)

Leksands Kommuns sammanträdesprotokoll 29.12.1972. Dnr 503/72 § 107 ang. *kommunens övertagande av väghållningsansvar för de enskilda samfällda vägarna*. [Leksands kommun övertar ansvaret för väghållning beslut 19721229](#)

Leksands kommun (2017-12-11), *De enskilda vägarna i Leksands kommun – delbeslut om ansökan om lantmäteriförrättning (rätten att tacka nej)*. [20171211 KS beslut §177.pdf](#)

Leksands kommun (2022), *Kommunfullmäktige 2022-06-27 § 57 Upphörande av Leksands kommuns skötsel av enskilda vägar*. [Upphörande av Leksands kommuns skötsel av enskilda vägar Kf 2022-06-27 § 57.pdf](#)

Kummu, Markus (2022), *Motion, Vänsterpartiet Leksand*. [Vänsterpartiets motion om vägfrågan.pdf](#)

Nordlöf, Peo (2024), *Drift- och underhållskostnad för 33 mil samfälld väg i Leksand – kommunekonomisk kostnadsbåtnadsanalys – båtnadsanalys för GA, exempel 2024*. <https://peo-nordlof.webnode.se>

Trafikverket (2019), *Drift och underhåll av enskilda vägar*. Publikation 2019:186. ISBN: 978-91-7725-539-0. <https://samfalligheterna.se/wp-content/uploads/2023/01/Drift-och-underhall-av-enskild-vag.pdf>

Trafikverket (2025a), *Vidmakthållande Väg: Underlagsrapport till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026-2037*. Publikation 2025:113. <https://trafikverket.diva-portal.org/smash/get/diva2:2002000/FULLTEXT01.pdf>

Trafikverket (2025b), *Driftindex Väghållning*. Trafikverkets infrastrukturindex – används av kommuner, regioner och entreprenörer för att göra egna beräkningar. [index-till-och-med-augusti-2025.xlsx](#)

TABELLER och FIGURER

Kostnader från Leksands kommuns Besiktning av de vägar där man ansvarade för Väghållningen 1973-2025.	ÅRSKOSTNAD - Vidmakthållande Underhåll	EXTRA ÅRSKOSTNAD - Återställande Underhåll	Behov Vidmakthållande Underhåll perioden 2003-2025. (23 år)	Behov Återställande Underhåll perioden 2003-2025. (unmder 12 år)	TOTALT behov Vidmakthållande och Återställande Underhåll 2003 - 2025
Nytt slitlager Grusväg vart 5:e år	1 366 456 kr	409 937 kr			
Dikning Grusväg vart 5:e år	2 266 250 kr	453 250 kr			
Dikesrensning Grusväg, vart 5:e år	809 375 kr	161 875 kr			
Nybeläggning Belagd väg vart 25 år	3 021 088 kr	2 265 816 kr			
Dikning Belagd väg vart 10:e år	852 110 kr	340 844 kr			
Dikesrensning Belagd väg, vart 10:e år	304 325 kr	121 730 kr			
Besiktningens Summerade Behov. <u>PRISNIVÅ 2003.</u>	8 619 604 kr	3 753 452 kr	198 250 892 kr	45 041 424 kr	243 292 316 kr
Besiktningens Summerade Behov. <u>PRISNIVÅ 2025.</u>	16 070 358 kr	6 997 922 kr	369 618 238 kr	83 975 066 kr	453 593 304 kr

Tabell 1. Årskostnad och Totalt behov av återställande och vidmakthållande underhåll. Källa Leksands Besiktning av vägarna samt Trafikverket 2025b.

		Årskostnad på 12 år	Årskostnad på 20 år
Försiktigt beräknad underhållsskuld = eftersatt underhåll, 33 mil enskilda boendevägar. <u>Prisnivå 2025.</u>	340 miljoner kronor	28 mnkr	17 mnkr
BERÄKNAD UNDERHÅLLSSKULD / SUMMERADE BEHOV	75%		

Tabell 2. Underhållsskulden 2025 i förhållande till Besiktningen. Årskostnader vid 12 respektive 20 års återställande. Källa Nordlöf 2024 samt Trafikverket 2025b.

Eftersatt Vägunderhåll 33 mil enskilda boendevägar 2025	
Prisnivå 2025	Miljoner kronor
Underhållsskuld	340
Behov inkomster om allt via privata vägavgifter	516
Skattesats 2025	34,093

Tabell 3. Underhållsskuld och inkomstbehov vid privatisering av underhållsskulden. Källor: Nordlöf 2024, Trafikverket 2025b samt Leksands kommun.

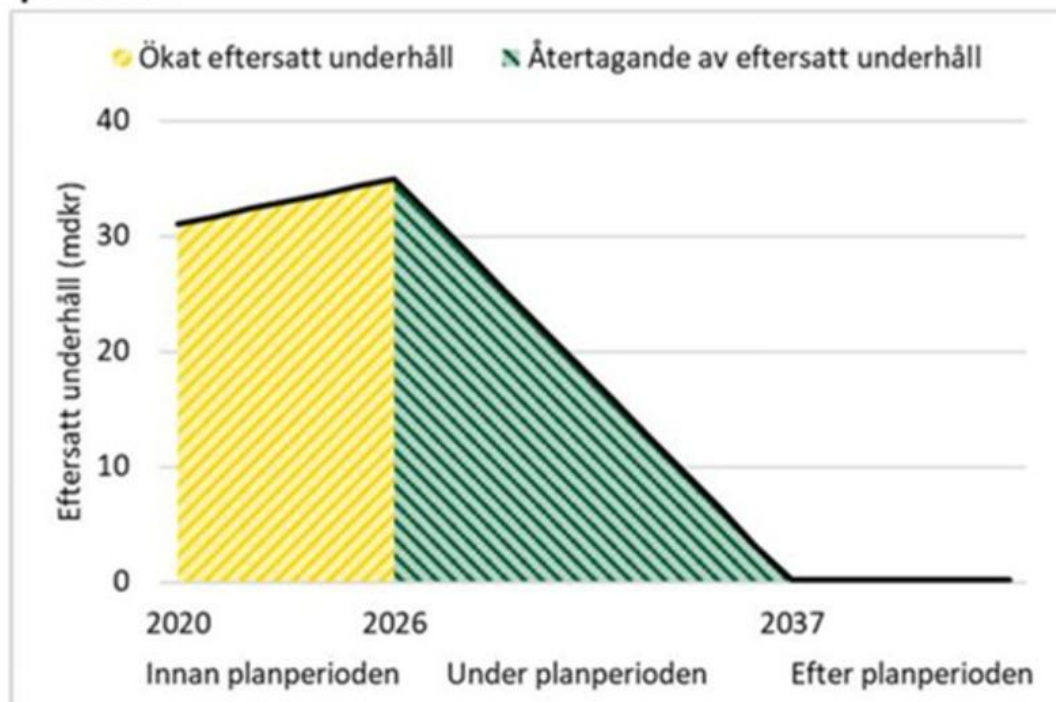
Antal berörda fastigheter enligt kommunen, cirka
5700
Antal privatiserade kilometer, enligt kommunen
328,104

Tabell 4. Uppgifter om antalet berörda fastigheter och antal kilometer berörda enskilda vägar. Källor: Leksands kommun och Danielsson 2008.

NYCKELTAL FÖR UNDERHÅLLSSKULDEN på 328,104 kilometer enskilda boendevägar där kommunen ansvarat för väghållningen 1973-2025 prisnivå 2025	Genomsnittlig skuld per berörd Fastighet (5700 enligt kommunen) -TOTALT	Genomsnittlig årlig skuld per berörd Fastighet -på 12 år	Genomsnittlig årlig skuld per berörd Fastighet -på 20 år	Genomsnitt skuld per meter berörd väg (328104) -TOTALT	Genomsnitt skuld per meter väg -på 12 år	Genomsnitt skuld per meter väg -på 20 år
UNDERHÅLLSSKULD = Eftersatt Underhåll	59 649 kr	4 971 kr	2 982 kr	1 036 kr	69 kr	52 kr
Inkomstbehov finansiering via privata vägavgifter	90 505 kr	7 542 kr	4 525 kr	1 572 kr	105 kr	79 kr

Tabell 5. Nyckeltal för underhållsskuldens och inkomstbehovens genomsnittliga fördelning på fastigheter och meter väg. Källor: Leksands kommun. Nordlöf 2024. Trafikverket 2025b.

Schematisk figur – återtagande av eftersatt underhåll under planperioden

Figur 1. Schematisk figur från Trafikverket som beskriver det nationella planförslagets återtagande av det eftersatta underhållet (=underhållsskulden) på statliga vägar på 12 år, 2026 – 2037. Källa: Trafikverket 2025a.

BILDER och KARTOR från Kommunens Besiktning av vägarna

STATUSKLASSNING AV VÄGNÄTET					
standard	meter	%	Mål 2014	MÅL 2009	Definition
God uthållighet	40680	10,6	50,0	30,0	Grusvägsklass 1 med dikesklass 0, 1, 2 eller Beläggningssklass 1 med dikesklass 0, 1, 2 eller Beläggningssklass 2 med dikesklass 1
Dålig uthållighet	100461	26,1	30,0	25,0	Grusväg klass 1 med dike klass 3 eller Grusvägsklass 3 med dikesklass 1 eller Beläggningssklass 1 med dike klass 3 eller Beläggningssklass 2 med dikesklass 0, 2, 3
Mycket dålig uthållighet	244326	63,4	20,0	45,0	Grusvägsklass 3 med dikesklass 0, 2, 3 eller Beläggningssklass 3 med dikesklass 0, 1, 2, 3
Totalt	385467	100,0	100,0	100,0	

Standard på beläggning hos Grusvägar							
meter	%	MÅL 2014	Mål 2009	Definition	kr/löpm	Årskostnad vid nytt slitlager vart 5:e år	Extra årskostnad för att nå målen
522				Fel typ angiven			
42760	21,9	80,0	50,0	Typ 1 = Inget behov av nytt väggrus			
304	0,2			Fel typ angiven			
152144	77,9	20,0	50,0	Typ 3 = Behov av nytt väggrus, mycket lös sten i ytan på vägen eller grus saknas	35 kr	1 366 456 kr	409 937 kr
195208	100,0	100,0	100,0				

Standard på vägdiken hos GRUSVÄGAR							
meter	%	MÅL 2014	Mål 2009	Definition	kr/löpm	Årskostnad vid dikesren./dikning vart 5:e år	Extra årskostnad för att nå målen
4483	2,8	40,0	20,0	Klass 1 = fyller funktion, inget behov av åtgärd			
25458	15,7	40,0	30,0	Klass 2 = fyller sin funktion, igenvuxet, står ofta vatten i diket, behov av dikesrensning			
131934	81,5	20,0	50,0	Klass 3 = fyller inte sin funktion, behov av dikning	70 kr	2 266 250 kr	453 250 kr
				Dikesrensning	25 kr	809 375 kr	161 875 kr
161875	100,0	100,0	100,0				

Standard på beläggning hos Belagd väg							
meter	%	MÅL 2014	Mål 2009	Definition	kr/löpm	Årskostnad vid nybeläggning vart 25:e år (4% /år)	Extra årskostnad för att nå målen
56				Fel typ angiven			
30932	16,4	50,0	35,0	Typ 1 = bra inget behov av åtgärd.			
62822	33,3	30,0	30,0	Typ 2 = Krackelering, sprickor, sättningar lokalt på delsträckan (<1/4 av ytan).			
95064	50,3	20,0	35,0	Typ 3 = "Ton", Krackelering, sprickor, sättningar på större delen av delsträckan.	400 kr	3 021 088 kr	2 265 816 kr
188818	100,0	100,0	100,0	400 kr är ett medelvärde av billigare (130 kr /lm) och dyrare (600 kr/lm) belägg			

Standard på vägdiken BELAGD VÄG							
meter	%	MÅL 2014	Mål 2009	Definition	kr/löpm	Årskostnad vid dikesren./dikning vart 10:e år	Extra årskostnad för att nå målen
5000	4,1	40,0	20,0	Klass 1 = fyller funktion, inget behov av åtgärd			
46075	37,9	40,0	35,0	Klass 2 = fyller sin funktion, igenvuxet, står ofta vatten i diket, behov av dikesrensning			
70655	58,0	20,0	45,0	Klass 3 = fyller inte sin funktion, behov av dikning	70 kr	852 110 kr	340 844 kr
				Dikesrensning	25 kr	304 325 kr	121 730 kr
121730	100,0	100,0	100,0				

